[2018] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 914

ਦਸ਼ਰਥ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ

ਬਨਾਮ

ਸੈਂਟਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ਼ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ

(ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1276 ਆਫ਼ 2010)

09 ਅਕਤੂਬਰ, 2018

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ ਅਤੇ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 13(2) -13(1) (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਸਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ -(ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ, ਦਿੱਲੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ (ਦੇਸੂ) ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ - ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 13(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਆਯੋਜਿਤ: ਜਦੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ 1988 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਐਕਟ, ਇੱਕ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਅਤੇ 13(1)(ਡੀ) ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ "ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਦੀਆਂ ਦੋਹਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਅਤੇ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। --

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1.1 ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਬਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 23] [920- ਐਫ-ਜੀ]

1.2 ਜਦੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਚਾਲੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 25, 26] [921-ਬੀ-ਡੀ]

1.3 ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। [ਪੈਰਾ 27, 28] [921- ਈ-ਐਫ]

1.4 ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ "ਮੰਗ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ (4000/- ਰੁਪਏ) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਅਤੇ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 29, 30] [921- ਜੀ-ਐੱਚ; 922-ਏ-ਬੀ]

1.5 ਇਸ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 4000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) 13(1)(ਡੀ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ, ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ "ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਦੀਆਂ ਦੋਹਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ

ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 31-33] [922- ਸੀ-ਐਫ]

ਭਗਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (1972) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 466: [1972] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 503; ਐਮ. ਕੇ. ਹਰਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (1996) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 720 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। -

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1972] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 503 ਪੈਰਾ 27 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

(1996) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 720 ਪੈਰਾ 32 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2010 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1276

2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 447 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 20.07.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੀਤਾ ਲੂਥਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਪੀ. ਕੇ. ਡੇ, ਟੀ. ਏ. ਖਾਨ, ਉੱਜਵਲ ਜੈਨ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ ਲਈ), ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 20.07.2009 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜੋ 2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 447 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 31.05.2001 ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। 1995 ਦੇ ਨੰਬਰ 53 ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਈਪੀਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪੀਸੀ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 40,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਹੋਰ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਿੱਲੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕ ਸਪਲਾਈ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ (ਦੇਸੂ) ਦਾ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਉਹ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

4. 28.03.1995 ਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸੂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 1995 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ 4000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸਨੂੰ 4000/- ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਉਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਸ਼੍ਰੀ. ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਕੈਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ 29.03.1995 ਨੂੰ ਇੱਕ ਛਾਪਾਮਾਰੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ ਮਹਿੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚਿਆ।

6. ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਗਏ 4000/- ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਪੈਸੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇ, ਜਿਸਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਸਮੇਤ ਫੜ ਲਿਆ।

7. ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਅਤੇ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

8. 31.05.2001 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-2) ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

9. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰੇ 14 ਅਤੇ 16 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"14. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ।

16. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਏ-2 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

10. ਫਿਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਸ਼੍ਰੀ ਕੌਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਸ਼ੱਕੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 17 ਵੇਖੋ) ਪਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2 - ਮਹਿੰਦਰ ਲਾਲ) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ।

11. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-2) ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 7 ਅਤੇ 13 (2) ਦੇ ਨਾਲ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

12. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1), ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

14. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ।

16. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ (ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2) ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-2) ਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

17. ਇਹ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਅਤੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-2) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ "ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ" ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-2) ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ

ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹੀ ਲਾਭ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

18. ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੌਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

19. ਇਹ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ, ਅਰਥਾਤ, "ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ, ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ "ਮੰਗ" ਸੀ ਪਰ "ਇਸਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-1) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

20. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

21. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

22. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

23. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ-ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ, ਅਰਥਾਤ, ਦੋਸ਼ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-1) ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ-ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਏ-1) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੀ || ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਬਰੀ ਨੂੰ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਿਆ।

24. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੱਖ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ 4000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 28.03.1995 ਨੂੰ ਅਤੇ 29.03.1995 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11.30 ਵਜੇ ਤੋਂ 11.55 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੇਸੂ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ 4000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਕਤ ਪੈਸੇ ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ-ਸਹਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਕਤ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ।

25. ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਚਾਰ ਵਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

26. ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ 4000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ।

27. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ- ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਦੇਖੋ ਪੈਰਾ 15 ਭਗਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (1972) 2 ਐਸਸੀਸੀ 466)।

28. ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

29. ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਪਰ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ-ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ (ਏ-1) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

30. ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ (4000/- ਰੁਪਏ) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਅਤੇ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

31. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 29.03.1995 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 4000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

32. ਕਿਉਂਕਿ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 7, 13(2) ਅਤੇ 13(1)(ਡੀ) ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ "ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ" ਦੀਆਂ ਦੋਹਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। (ਐਮ.ਕੇ. ਹਰਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (1996) 11 ਐਸਸੀਸੀ 720 ਦਾ ਪੈਰਾ 8 ਵੇਖੋ)

33. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7, 13(2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

34. ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ